

Time: 3 Hrs.

Marks: 100

Please check whether you have got the right question paper.

- Note: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Attempt any two of the following:

- Distinguish between Economic Growth and Economic Development.
- Discuss the meaning and measurement of Human Development Index.
- Explain Sen's Capability Approach.

(20)

Q.2 Attempt any two of the following:

- Explain the role of Education in Economic Development.
- Explain Schumpeter's theory of Development.
- Critically evaluate Solow's Growth Model.

(20)

Q.3 Attempt any two of the following:

- Explain the various measures of poverty.
- Write a detailed note on Kuznet's inverted U Hypothesis.
- Describe the concept of Inclusive Growth.

(20)

Q.4 Attempt any two of the following:

- Explain the Role of Infrastructure in Economic Development.
- Describe the types of Technical Progress.
- Explain the Schumacher's concept of Appropriate Technology.

(20)

Q.5 Write notes on (Any two)

- Three core values of Development.
- Lewis model of Dual Economy.
- Self Help Groups and Micro Finance.
- Green Technology.

(20)

मराठी रूपांतर

वेळ : ३ तास

गुण: १००

- सूचना: १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात .
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) इंग्रजी प्रश्नपत्रिका मूळ समजावी.

- प्रश्न १ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०
अ) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास यातील फरक स्पष्ट करा.
ब) मानवी विकास निर्देशांकाचा अर्थ व मोजमाप यावर चर्चा करा.
क) सेन यांचा क्षमताधिष्ठीत दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- प्रश्न २ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०
अ) आर्थिक विकासातील शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) शुम्पीटर यांचा आर्थिक विकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
क) सोलोच्या आर्थिक विकास प्रतिमानाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- प्रश्न ३ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०
अ) दारिद्र्य मोजमापनाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.
ब) कुझनेटच्या उलट्या U (यू) परिकल्पनेवर सविस्तर टिप लिहा.
क) सर्वसमावेशक वृद्धी या संकल्पनेचे वर्णन करा.
- प्रश्न ४ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०
अ) आर्थिक विकासातील पायाभूत सुविधांची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) तांत्रिक प्रगतीच्या प्रकारांचे वर्णन.
क) शुमाश्चर यांची सुयोग्य तंत्रज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्रश्न ५ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) २०
अ) आर्थिक विकासाची तीन मूलभूत मूल्ये.
ब) लेविसचे द्विक्षेत्रीय अर्थव्यवस्था प्रतिमान.
क) स्वयं सहाय्यता गट आणि सूक्ष्म वित्त.
ड) हरित तंत्रज्ञान.